

L'esquirol

No hi ha pineda, avellanosa o grupet de noguers que no rebi la visita del millor acròbata arborícola que tenim a les nostres contrades

El grau de coneixement que la gent tenim de la fauna més propera no segueix una proporció segons la grandària de les espècies, tot i que cal dir que hi ajuda. De vegades, una espècie de poc volum pot resultar més popular que algunes de talla superior gràcies a la seva agilitat, confiança, abundància o fins i tot gràcies a la simpatia que li atribuïm. L'animaló protagonista d'aquest article està considerat un mamífer de mida petita, però tot i així és un dels més coneguts del país, tant per la gent gran com per la canalla, per la gent de camp com per la gent de ciutat. Contes, dibuixos animats i cançons han ajudat a fer-lo famosos. L'esquirol (*Sciurus vulgaris*) és de les poques espècies que tothom es veu amb cor d'identificar, i de fer-ho bé.

Del seu aspecte, allò que en crida més l'atenció és la cua, tofuda i llarga, de 15 a 20 cm. Vist de prop, les orelles dretes i amb pinzells al capdamunt també són molt característiques. El color del seu pelatge va del marró rogenç fins al marró gairebé negre, amb les parts de sota més o menys clares. La variabilitat del color marró sembla que té relació amb les condicions ambientals de la contrada.

Així, els exemplars rogenços serien propis de zones més aviat eixutes i càlides, de clima més mediterrani, mentre que els foscos ho serien de llocs humits i freds, d'ambients més muntanyencs. Estacionalment també sembla que canvia una mica la tonalitat del pelatge, com sol passar a força mamífers. En alguns exemplars fins i tot el marró del cos i de la cua no són ben iguals. Com passa en moltes d'altres espècies d'animals de pèl, els mascles i les femelles no es diferencien pel seu aspecte ni mida, si més no a ull nu. Però si hi ha una part de la seva anatomia especial de debò són els peus i les mans. Els dits de pianista que té l'esquirol s'arrapen a l'escorça dels arbres com un imant. No hi fa res l'alçada ni el grau d'inclinació. Està fet per grimpar troncs i passar de capçada a capçada, fent un salt valent o bé caminant amb agilitat d'una branca a l'altra.

Amb aquest retrat, ningú no diria que és de la mateixa família que una altra espècie que en sa vida no s'ha enfilat a un arbre, i

molt característica de l'alta muntanya: la marmota. Coses de la taxonomia.

Alimentació i hàbitat. La dieta del nostre eixerit protagonista és sobretot vegetariana, i dins d'aquesta categoria, especialment, menja llavors. Avellanes, nous, aglans i, sobretot pinyons són les seves menges preferides. Tots aquests fruits —que en realitat són llavors, per això tenen tant d'aliment— estan protegits amb unes bones clasques o bràctees, segons el cas. Aquesta protecció serveix de poc quan l'animal de què parlem és l'esquirol, ja que com a bon rosegador, té un parell de dents incisives a dalt i a baix molt desenvolupades que asclen i roseguen el que calgui. Quan menja tornen a fer-li molt de servei les mans, per agafar, aguantar, estirar, fer girar, obrir i furgar l'aliment.

Segur que més d'un cop hem trobat tot de pinyes rosegades i una mica esfilagarsades al terra del bosc, sota d'un pi roig, pi negre o pinassa, posem per cas. És el típic rastre que deixa l'esquirol quan les ha treballat per obtenir-ne els pinyons, les petites llavors negres de les coníferes que estan protegides per les bràctees, la mena d'escuts ben apinyats, com de fusta, que formen les pinyes. Les rosega amb precisió i de pressa, i així accedeix a la llavor. Com que la fruita ve tota de cop, l'esquirol segons a on fa el seu rebost. D'aquesta manera també ajuda a escampar llavors, i per tant als boscos.

Una alimentació basada en llavors d'arbre obliga a viure-hi a prop. El seu

Un esquirol menjant una pinya.

Confiança i esverament

hàbitat, per tant, són les masses forestals de pins i avets, o de caducifolis productors de fruits com els esmentats, o una barreja de pins i caducifolis. Cada vegada més, també s'atansa a grans parcs urbans, confiat com és de mena. En alguns llocs fins i tot s'ha acostumat a menjar de la mà de la gent i a aprofitar restes de menjar.

Però la vida no és només omplir l'estómac. Perpetuar l'espècie és la tasca principal. Per criar, l'esquirol aprofita nius vells de cornella o garsa, o forats de picot negre. Als primers els fa un cobert de branques, i als segons n'hi posa, de manera que sovint surten pel forat i es veuen des de fora. Per fer-se un bon jag, hi entafora fulles, molsa i herba seca. De vegades també aprofita nius de picot verd, però més per passar-hi la nit que no pas per criar-hi, que són massa justos, i la mare esquirol i els 3 o 4 cadells que sol parir no s'hi podrien remenar.

Un comentari que se sent sovint sobre l'esquirol és que hi ha anys que se'n veuen molts, i d'altres en què no se'n veu el pèl de cap. Aquestes pujades i baixades poblacionals estan relacionades amb la disponibilitat de menjar. Els anys que hi ha bones collites de llavors són anys d'esquirols, i els que no, doncs no. També té depredadors, és clar, però han de ser bons grimpadors d'arbres o de vol precís dins de la boscúria. Només podrien ser la marta i l'astor, respectivament. Bé, i l'home, que en temps no gaire reculats per aquestes nostres comarques en caçava per menjar-se'l amb arròs. Actualment, un perill més per l'esquirol són els vehicles. A terra no és lent, però tampoc cap exemple de velocitat, i en travessar carreteres amb aquells saltirons que fa no és estrany que més d'un mori atropellat.

De totes les vegades que he vist esquirols, la que més recordo va ser una que jo estava assegut al terra d'un bosc amb l'esquena recolzada al tronc d'un pi. M'estava quiet esperant uns picots negres que tenien el niu allà al davant. Feia estona que no els veia, i per això m'entretenia mirant un esquirol que remenava a la capçada d'un arbre que tenia a una trentena de metres. Tot d'un plegat va començar a baixar pel tronc, cap per avall. S'anava aturant cada poques passes, tot estirat, i mirava aquí i allà. Quan va arribar a la soca, va fer un saltiró i ja va ser a terra. Llavors va anar saltironant recte cap a mi. Primer vaig pensar que de seguida em veuria i canviaria de direcció. Però no. S'anava atansant, atansant, jo quiet, fins que ja me'l veia al damunt. Llavors va frenar en sec, a escassos dos metres de mi. Em va fitar amb els seus ulls negres, va fer un xisclet com de sorpresa i se'n va anar a enfilar-se a un altre pi de la vora. Per mi que volia enfilar-se just al tronc on jo m'estava. Si ho arriba a fer... 🐿

Dalt dels arbres, els esquirols, se senten segurs. Tant poden quedar-s'hi ben quietes, com observar-nos des de darrera un tronc.